

І. С. БАЛАНЧУК, заввідділу

КОРОТКИЙ ОГЛЯД ФУНКЦІОНУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ПРИКЛАДІ КРАЇН СКАНДИНАВСЬКОГО РЕГІОНУ: РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Резюме. Дослідницькі інфраструктури становлять значну частку наукових інвестицій, вони трансформуються, стають дедалі більш різноманітними, відіграючи ключову роль у забезпеченні та розвитку досліджень в усіх наукових галузях. Вони також відіграють важливу роль у підтримці досліджень, спрямованих на розв'язання складних соціально-технічних, політичних, екологічних та інших завдань. Оптимізація процесу їх організації, стійкості та впливу стала першорядним завданням для досліджень і наукових пошуків, головною метою яких є визначення ключових переваг, інструментарію та шляхів управління всіма елементами дослідницьких інфраструктур.

Країни Скандинавського регіону, до якого входять Норвегія, Швеція, Ісландія, Данія та Фінляндія, традиційно виступають як одна з найбільш об'єднаних і згуртованих територіальних одиниць у світі початку ХХІ століття. Їх кооперація за різними векторами і сферами взаємодії вже протягом багатьох років демонструє високу динаміку та результативність, щоразу підтверджуючи важливість спільної роботи з метою досягнення зазначених цілей.

Науково-інноваційна кооперація в регіоні, засади якої зокрема формуються шляхом створення, використання та управління спільними інноваційними інструментами, системами та механізмами, закріплюється через розробку та імплементацію спільних об'єктів — дослідницьких інфраструктур. Діяльність численних різнопрофільних організацій — регіональних об'єднань і філій міжнародних ініціатив на території скандинавських країн — свідчать про вірний шлях, що був обраний керівництвом цих держав у сфері інновацій, науки та техніки.

Досвід і практичні напрацювання, насамперед у контексті нормативного закріплення в секторі дослідницьких інфраструктур, можуть бути корисними для України, яка прагне розширювати свою наукову кооперацію за рахунок транскордонних проєктів та закріплювати власний вплив і керівну роль у регіоні.

Ключові слова: технологічна платформа, Європейський Союз, концепція, інноваційна діяльність, інноваційна екосистема, Україна, інформаційно-технологічна платформа.

ВСТУП

Сучасна дослідницька інфраструктура має не лише надзвичайно важливе значення для забезпечення та розвитку досліджень у більшості наукових сфер, а й також складає дедалі більшу частину дослідницьких проєктів, на яку витрачається фінансування. Оптимізація інвестицій, експлуатаційних витрат і використання дослідницької інфраструктури виступає ключовою умовою інноваційного розвитку країни. Цей напрям діяльності має включати як національну, так і міжнародну співпрацю, а також тісний діалог між інверторами, менеджерами та адміністраторами дослідницької інфраструктури, з одного боку, та спільнотами користувачів, з іншого.

Вивчення досвіду країн Скандинавського регіону постає актуальним завданням, адже специфіка держав, які входять до нього (Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція), їх особливі природні фактори (географія та клімат), а також економічні, політичні та соціальні умови

разом формують унікальне підґрунтя для формування та розширення різних видів кооперації, що засновані на історичних і традиційних характеристиках цього регіону.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Діяльність різних за сферами дії та напрямками виконання головних функцій суб'єктів дослідницької інфраструктури є важливою передумовою для еволюційної трансформації наукової сфери в будь-якій розвиненій країні на початку ХХІ століття. Без різноманітної стратегії і планів функціонування науково-інноваційних та технологічних установ практично неможливо створити конкурентоспроможні переваги для тієї чи іншої держави в міжнародному просторі. Тому надзвичайно важливо ретельно дослідити головні складові дослідницьких інфраструктур у скандинавських країнах із метою одержання якомога більш актуальної інформації для її подальшого практичного використання, зокрема і для трансформаційних змін наукового сектору в Україні.

МЕТА

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей і характерних рис функціонування елементів дослідницької інфраструктури країн Скандинавського регіону шляхом розгляду окремих суб'єктів цього напрямку наукової роботи на визначеній території.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питаннями дослідження функціонування дослідницьких інфраструктур у країнах Скандинавського регіону займалися різні науковці та спеціалісти галузі. Так, E. Parmiggiani та M. Grisot вивчали аспекти впровадження нових елементів в інноваційні системи скандинавських країн [1]; різні напрями та сфери, що є перспективними для створення нових дослідницьких інфраструктур, розглядали Ø. Vangsnæs та J. Johannessen [2]; транскордонну кооперацію як вектор еволюційного становлення регіону вивчали A. Lundgren, L. Löfving та L. Westin [3]; A. Mechitov та H. Moshkovich акцентувалися на унікальних особливостях та специфіці скандинавської моделі розвитку науково-технічних систем [4]; перспективи інноваційних трансформацій регіону крізь призму змін геостратегічного розвитку планети досліджували T. Jelsbak та L.-A. Körber [5]; S. Rao аналізувала майбутні варіанти осучаснення дослідницьких інфраструктур у країнах Скандинавського регіону [6].

Окрім того, у статті проаналізовано звітні, інформаційно-довідкові та аналітично-статистичні матеріали щодо розвитку дослідницьких інфраструктур Швеції [7; 8], Норвегії [9; 10], Данії [11; 12], Ісландії [13; 14] та Фінляндії [15; 16]. Також вивчалися дані стосовно загальних відомостей щодо роботи дослідницьких інфраструктур у регіоні [17–21]. Представлені масиви інформації стали основою для проведення даного дослідження.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі виконання дослідження були використані такі методи наукового пізнання: статистичний (сформовані та проаналізовані кількісні та якісні показники за обраними напрямками в країнах Скандинавського регіону); історичний (проаналізовано шляхи формування та розвитку дослідницьких інфраструктур у скандинавських країнах у часовому вимірі); системний аналіз (сформовані ключові поняття та терміни проблематики дослідження, окреслена мета, завдання, очікувані результати); прогностичний (на основі отриманих результатів і висновків презентовані практичні рекомендації для України в контексті розбудови власної дослідницької інфраструктури).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Перед початком аналізу проблематики варто ретельно розібратися з основними термінами та визначеннями. Так, дослідницька інфраструктура (від англ. *research infrastructure, RI*; далі — ДІ) — це об'єкти, які надають ресурси та послуги науковим спільнотам для проведення досліджень і сприяння інноваціям у своїх галузях. До ДІ традиційно зараховують основне обладнання або набори інструментів; об'єкти, що пов'язані зі знаннями, зокрема колекції, архіви, репозитарії чи інфраструктури наукових даних; обчислювальні системи; комунікаційні мережі (платформи, онлайн-майданчики) [17]. У цій статті під країнами Скандинавського регіону будемо розуміти такі: Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція. Вивченню ДІ у вищезазначених країнах і буде присвячена робота.

Актуальний стан у сфері дослідницьких інфраструктур у Скандинавському регіоні

Співпраця в галузі досліджень скандинавських країн у рамках регіону, безперечно, має цінність сама по собі, але також може допомогти зміцнити національні ініціативи, підсилити державну участь у міжнародному співробітництві на глобальному рівні. Співпраця в галузі ДІ може призвести до:

- підвищення доступності, якщо національні інфраструктури будуть відкриті для транскордонного використання;
- зниження витрат, якщо інвестиції та експлуатаційні витрати будуть загальними;
- більш міцної позиції в європейських ініціативах, розробки більш скоординованих національних дорожніх карт по ДІ, а також до зміцнення досліджень та співробітництва в різних галузях науково-технічної кооперації.

У багатьох країнах розроблені спеціальні національні системи та документація для довгострокового планування та фінансування національних і міжнародних ДІ. У всіх країнах Скандинавського регіону використовуються дорожні карти, стратегії, плани, але з деякими відмінностями, наприклад, у розподілі обов'язків з управління портфелем між міністерствами та агентствами [5]. Однак в усіх стратегічних документах є спільні риси, а саме: наявність двох складових: частини, яка містить інформацію про загальний стан речей і далекосяжні перспективи та плани стосовно майбутніх кроків у цьому напрямку; частини щодо рекомендацій і конкретних завдань на найближчий час.

Суть та зміст поняття дослідницької інфраструктури

Відповідно до роз'яснень Європейської Комісії, функціонування ДІ реалізується за різними організаційними моделями, включаючи

центральні джерела та лабораторії, географічно розподілені обсерваторії або лабораторії, віддалено доступні ресурси та сховища фізичних зразків, обстеження та подовжні дослідження. Визначено, що елементи ДІ можна розподілити на так звані односайтові (англ. *the single sited RIs*) та розподілені/розгалужені (англ. *distributed RIs*) [18]. До односайтових елементів належать об'єкти, які мають одне конкретне місце розташування. Зазвичай вони мають відносно високі інвестиційні та експлуатаційні витрати, і деякі з них ніколи не були б створені виключно власними силами однієї країни без спільних національних або міжнародних зусиль. Розподілені елементи ДІ організовані як декілька окремих суб'єктів, спільно керованих національними чи міжнародними партнерами, що беруть участь у роботі цих елементів. Головна перевага приєднання до ДІ в цьому випадку полягає в обміні даними та взаємодоповнюваності обладнання або місць, де воно розміщене.

Як для односайтових, так і для розгалужених елементів ДІ існують єдині принципи для налагодження співпраці в рамках даної інфраструктури. Головними підходами можна назвати такі: правила та норми процесу управління структурними елементами ДІ; підходи до стимулювання міжнародної мережевої взаємодії для задоволення потреб національної спільноти в конкретних країнах-учасницях елементів ДІ; розробка відповідних засобів та інструментів для моніторингу ефективності національних і міжнародних ДІ; надання прозорого та вільного доступу всім зацікавленим до приєднання до вже наявних елементів ДІ або створення нових; розробка умов для заохочення обміну даними користувачами ДІ та запуск відповідних механізмів для моніторингу вторинного використання даних, створених або керованих у межах конкретної ДІ [3].

Варто наголосити, що всі учасники ДІ, незалежно від типу інфраструктури, мають бути

рівними у своєму доступі до ресурсів системи. Проте у випадку розгалужених елементів ДІ необхідно чітко розподілити ролі та повноваження між усіма учасниками з метою запобігання технічної плутанини, конфліктів і непередбачених ситуацій.

Дослідницькі інфраструктури в країнах Скандинавського регіону

Головним державним органом у сфері ДІ в Данії є Данське агентство з науки, технологій та інновацій, створене у 2006 р., яке безпосередньо підпорядковується Міністерству вищої освіти та науки Данії. Агентство ініціювало запуск Національного комітету з дослідницької інфраструктури у 2013 році [12]. Головними функціями комітету є: виступати в ролі центрального майданчика для обговорення та підготовки документів підтримки прийняття рішень та угод із пріоритетності, створення, продовження та фінансування національних і міжнародних ДІ, а також проведення заходів щодо підтримки досліджень для сприяння оптимальному національному використанню елементів ДІ. До складу Комітету входять представники закладів вищої освіти та Данської ради з незалежних досліджень, учасниками якої є наукові установи. Спостерігачем тут є Данський незалежний дослідницький фонд. Дорожня карта ДІ в Данії була оприлюднена у 2020 р. із внесенням ряду поправок у 2023 та 2024 рр. [11]; у документі було окреслено стратегічні цілі для галузей ДІ на найближчі роки та презентовано каталог із конкретних пропозицій щодо національних інфраструктур (**табл. 1**), які в короткостроковій перспективі рекомендуються як інвестиційні перспективи.

Головним органом, що відповідає за фінансування національних і міжнародних ДІ у Фінляндії, є Дослідницька рада Фінляндії. Фінський Комітет із ДІ (підпорядковується Раді) було створено у 2012 році [16]. Головними функціями Комітету є: контроль і розвиток фінської та

Таблиця 1

Елементи ДІ, що фінансуються Міністерством вищої освіти та науки Данії

Абревіатура	Сфера діяльності
<i>Енергетика, клімат, навколишнє середовище</i>	
AnaEE	Інфраструктура для експериментальних досліджень екосистем у Данії
DANA	Національна дослідницька платформа
DaSSCo	Данська система наукових колекцій
GIOS	Інтегрована система спостережень за Гренландією
ICOS/DK	Данська інфраструктура для вимірювання викидів парникових газів в атмосферу та їх обміну з екосистемами
Poul la Cour Tunnel	Данська аеродинамічна та акустична аеродинамічна дослідницька система

Абревіатура	Сфера діяльності
ReWet	Водно-болотні обсерваторії для повторного заболочування осушених торфовищ
RV Aurora	Науково-дослідне судно "Аврора"
UAS-ability	Дослідницька інфраструктура для використання дронів із метою збору даних
WINDSCANNER.DK	Мобільна установка для дослідження енергії вітру та турбулентності
X-Power	Випробувальні стенди для перевірки надійності електроніки
<i>Науки про життя, біотехнології та охорону здоров'я</i>	
CAB	Центр передової біовізуалізації Данії
CACUP	Програма з догляду та використання тварин у Копенгагені
CellX	Данська платформа з дослідження окремих клітин
DAMBIC	Данський центр молекулярної біомедичної візуалізації
DAGMAR	Данський ресурс з генетично модифікованих тварин
DBI	Данська лабораторія з біовізуалізації
DTR	Данський реєстр близнюків
DK-OPENSOURCE	Данський дослідний інститут з хімічної біології
DNB	Національний біобанк Данії
ELIXIR	Європейська інфраструктура біоінформатики
EMBION	Інфраструктура досліджень для біологічних наноструктур
FOODHAY	Відкрита інноваційна лабораторія харчування та здоров'я
Genomic Medicine	Дослідницька інфраструктура для клінічної геноміки
iNANO	Міждисциплінарна медицина. Основний Центр інфраструктури метаболоміки
MINDLab Core	Експериментальна установка для міждисциплінарних досліджень пізнання та комунікації
PRO-MS	Данська національна платформа мас-спектрометрії для функціональної протеоміки. Національний банк тканин та центр секвенування ДНК
<i>Фізичні науки та техніка</i>	
ASTRID2	Джерело синхротронного випромінювання ASTRID2
CERN-UP	Модернізація інфраструктури CERN * для експериментів та обчислень
Danchip	Національний центр мікро- та нановиробництва
DANMAX	Данська лінія пучка для MAX IV. Данський центр надвисокопольної ЯМР-спектроскопії
DanSeis	Національний центр сейсмічного приладобудування
QUANTECH	Структура щодо інфраструктури квантових технологій
SINCRYS	Окрема станція рентгенівської дифракції на монокристалі
<i>Соціальні та гуманітарні науки</i>	
CLARIN-DK	Центр данських мовних ресурсів і технологічних інфраструктур для гуманітарних наук
D-DCAF	Данський центр даних із бухгалтерського обліку та фінансів
DIGDAG	Цифровий атлас історико-адміністративної географії Данії
DigHumLab	Лабораторія цифрових гуманітарних наук
DNES	Дослідження данських національних виборів
DRDS	Данські дослідні дані з суспільних наук
E-RIHS.DK	Данська дослідницька інфраструктура для науки про культурну спадщину
LARM.fm	Структура радіокультури та аудіоінфраструктури
REGLINK-SHARE	Дослідження з питань охорони здоров'я, старіння та виходу на пенсію в Європі Реорганізація та зміцнення данського реєстру досліджень

Джерело: складено автором на основі: [11; 12; 20].

Примітки: * — Європейська організація з ядерних досліджень (фр. *Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire, CERN*), розташована на кордоні між Францією та Швейцарією

міжнародної ДІ; надання фінансування інфраструктурним проектам; моніторинг фінансових проектів. У складі Комітету представники державної системи досліджень та інновацій країни, закладів вищої освіти, наукових та науково-дослідних інститутів, міністерств.

У 2019 р. Рада розробила Стратегію національних ДІ у Фінляндії на 2020–2030 роки [15], на основі якої нині розробляється дорожня карта для діяльності національних і міжнародних ДІ, що охоплює низку пріоритетних завдань для всіх елементів ДІ в країні (табл. 2).

Таблиця 2

Національні дослідні інфраструктури, що фінансуються Дослідницькою радою Фінляндії

Абревіатура	Сфера діяльності
<i>Електронна інфраструктура</i>	
CSC RI	Центр ІТ для науки
FCCI	Фінська мережева та хмарна інфраструктура
FiQCI	Фінська інфраструктура квантових обчислень
FUWIRI	Дослідницька інфраструктура для майбутніх мереж бездротового зв'язку
NeIC	Співробітництво в галузі електронної інфраструктури в країнах Північної Європи
PRACE	Партнерство для передових обчислень в Європі
<i>Енергія, клімат і навколишнє середовище</i>	
ACTRIS	Консорціум із дослідження інфраструктури аерозолів, хмар та газових домішок у Фінляндії
AnaEE	Дослідження в екосистемах Європейського консорціуму дослідницької інфраструктури
E2S	Екосистема дослідження Землі та космосу
EISCAT-3D	Європейський радар некогерентного розсіювання нового покоління
EURO-ARGO-ERIC	Європейська агроконгломерація
FinBIF	Фінський інформаційний фонд із біорізноманіття
FIN-EPOS	Фінський національний вузол Європейської системи спостереження за тектонічними плитами
FinLive RI	Фінська інфраструктура досліджень у галузі тваринництва
FINMARI	Фінська морська дослідницька інфраструктура
Geoportti	Центр фінських геопросторових досліджень та освітніх ресурсів
HYDRO-RI-Platform	Платформа інфраструктури гідрологічних досліджень
ICOS	Інтегрована система спостереження за вуглецем у Фінляндії. Європейський консорціум дослідницької інфраструктури
ICDP	Міжнародна континентальна програма наукового буріння
ICOS	Інтегрована система спостереження за вуглецем у Фінляндії
IODP	Комплексна програма буріння в океані
INAR RI	Інтегрована інфраструктура досліджень атмосфери та системи Землі
LTER FI	Інтегрована європейська довгострокова екосистема, критична зона та соціально-екологічна дослідницька інфраструктура
oGIIR	Відкрита інфраструктура геопросторової інформації для досліджень
Scan4est	Вимір просторово-часових змін у лісовій екосистемі
<i>Науки про життя, біотехнології та охорону здоров'я</i>	
BBMRI-ERIC	Європейський консорціум дослідницької інфраструктури для біобанків та інфраструктури біомолекулярних ресурсів
BF	Національний біоцентр
ELIXIR	Фінський вузол Європейської інфраструктури наук про життя для біологічної інформації
EuroBioimaging	Науково-дослідна інфраструктура Фінляндії для технологій візуалізації в біологічних і біомедичних науках
EU-OPENSOURCE ERIC	Європейська інфраструктура відкритих платформ скринінгу для хімічної біології

Абревіатура	Сфера діяльності
EV Core	Об'єкт "Позаклітинне ядро везикули"
FIMM	Інститут молекулярної медицини Фінляндії
FINBB	Фінський кооператив біобанків
FOODNUTRI	Основний об'єкт інфраструктури досліджень у галузі кліматично розумних продуктів харчування та харчування
INFRAFRONTIER	Центр для трансгенного та тканинного фенотипування
INSTRUCT	Фінський вузол Інтегрованої структурної біології
MAGICS	Національна інфраструктура для віртуалізації людини та віддаленої присутності
NaPPI	Національна інфраструктура фенотипування рослин
NVVL	Національна лабораторія вірусних векторів
<i>Фізичні науки та техніка</i>	
Aalto Ice Tank	Дослідницька лабораторія "Aalto"
ALD center	Дослідницька інфраструктура для атомно-шарового осадження та травлення
BIOECONOMY	Інфраструктура біоекономіки
Casual Bee	Фінська дослідницька інфраструктура для характеристики та старіння поверхонь і матеріалів для місцевого бізнесу та екологічної економіки
FinnLight	Фінська національна інфраструктура для світлових технологій
HIM	Центр мікроскопії іонів гелію
IML	Інститут Міттаг-Леффлера
JYFL-ACCLAB	Прискорювальна лабораторія Університету Ювяскюля
MAX IV	Лабораторія досліджень синхротронного випромінювання
NOT	Північний оптичний телескоп
OtaNano	Дослідницька інфраструктура для мікро- та нанотехнологій
PII	Друкована інтелектуальна інфраструктура
PRESI	Інфраструктура фотоніки для досліджень та промисловості
RAMI	Фінська інфраструктура важких металів
<i>Соціальні та гуманітарні науки</i>	
ESS in Finland	Дослідження "Цінності та думки у Фінляндії"
FIN-CLARIAH	Дослідницька інфраструктура для соціальних наук
FIRI-PBS	Фінська дослідницька інфраструктура з опитування населення
FIRIPO	Фінська дослідна інфраструктура громадської думки
FSD	Фінський архів даних із соціальних наук

Джерело: складено автором на основі: [15; 16; 20].

Головним керівним органом для моніторингу та діяльності в контексті ДІ в Ісландії є Фонд інфраструктури, який було виведено з-під керівництва Дослідницького фонду Ісландії в незалежну структуру у 2019 році [14]. Фонд інфраструктури фінансує проекти з осучаснення чинних ДІ (доступ до вітчизняних і міжнародних систем), допомагає з закупівлею обладнання для роботи, оновлення баз даних, реєстрів, іншого програмного забезпечення та решти складових, що є необхідними для роботи елементів ДІ в країні. Також Фонд розробив Дорожню карту розвитку ДІ в Ісландії у 2021 р. [13], де окреслено ключові завдання та цілі елементів ДІ в державі, а також наведено їх повний перелік (табл. 3).

У Норвегії за фінансування інноваційної діяльності відповідає Дослідницька рада Норвегії [9]. У 2009 році вона створила Національну ініціативу щодо підтримки проєктів у сфері ДІ. Відповідно цілей Ініціативи має бути створена відповідна сучасна інфраструктура, яка б була доступною як для норвезьких науковців, так і для їх колег з інших країн. Згідно з розпорядженням Міністерства освіти та досліджень Норвегії у 2023 р., Національна ініціатива значно оновила чинну Дорожню карту у сфері ДІ з акцентом на залучення інвестицій і розвитку нових елементів ДІ [10]. Також Дослідницька рада Норвегії оновила список усіх елементів ДІ в країні (табл. 4).

Таблиця 3

Елементи ДІ, які визначені Фондом інфраструктури в Ісландії

Абревіатура	Сфера діяльності
<i>Електронна інфраструктура</i>	
IREI	Ісландська дослідницька електронна інфраструктура
<i>Енергія, клімат і навколишнє середовище</i>	
EPOS	Ісландський національний вузол Європейської системи спостереження за плитами
<i>Науки про життя, біотехнології та охорону здоров'я</i>	
EFNGREIN	Центр хімічного аналізу – від атомів до біомолекул
SAMSNID	Центр досліджень від молекул до прецизійної медицини
<i>Фізичні науки та техніка</i>	
MSE-Lab	Центр матеріалознавства та інженерії
<i>Гуманітарні науки</i>	
CDHA and MSHL	Центр цифрових гуманітарних наук і мистецтв

Джерело: складено автором на основі: [13; 14; 20].

Таблиця 4

Національні ДІ, що фінансуються Дослідницькою радою Норвегії

Абревіатура	Сфера діяльності
<i>Електронна інфраструктура</i>	
eX3	Експериментальна інфраструктура для дослідження ексафлопних обчислень
NAIC	Норвезька хмара штучного інтелекту
SIGMA 2	Національна електронна інфраструктура для науки
<i>Енергія, клімат і навколишнє середовище</i>	
ACTRIS	Інфраструктура досліджень аерозолів, хмар і слідових газів
Arctic ABC	Екосистеми Північного Льодовитого океану
COAT	Клімато-екологічна обсерваторія арктичної тундри
ECCSEL ERIC	Європейська інфраструктура лабораторій з уловлювання та зберігання вуглекислого газу
EISCAT_3D	Європейський радар некогерентного розсіювання нового покоління
ELPOWERLAB	Лабораторія компонентів майбутніх розподільних і передавальних електричних мереж
EMBRC	Норвезький вузол Європейського центру морських біологічних ресурсів
EPOS-N	Європейська система спостереження за тектонічними плитами
The Goldschmidt Laboratory	Інфраструктура для геохронологічної характеристики твердих земних матеріалів
HighEFFLab	Національні лабораторії енергоефективної промисловості
HydroCen Labs	Норвезький дослідний центр гідроенергетичних технологічних лабораторій
ICOS Norway	Інтегрована система спостереження за вуглецем
IMF	Норвезька інфраструктура для багатофазних потоків
INES	Інфраструктура для моделювання норвезької системи Землі
LoVe	Кабельна обсерваторія Лофотен-Вестеролен
OpenLab Drilling	Лабораторія буріння свердловин
NorPALabs	Лабораторія для тампонування та ліквідації свердловин
NABLA	Норвезька передова лабораторія акумуляторних батарей
NGTS	Національні геотестові майданчики
NMDC	Норвезький центр морських даних
NorArgo	Норвезька сільськогосподарська інфраструктура
NorBioLab	Норвезька лабораторія біопереробки

Абревіатура	Сфера діяльності
NorBOL	Норвезька мережа штрихкодів життя
NorDataNet	Норвезька мережа наукових даних
NorEMSO	Норвезький вузол для Європейської багатопрофільної обсерваторії морського дна та водної товщі
NORMAR	Норвезький центр морської робототехніки
NorPALabs	Норвезькі лабораторії R&A
NorSOOP	Норвезька програма для морських та атмосферних досліджень
NSST	Норвезька лабораторія за технологією сонячних елементів на основі кремнію
OBLO – NOWERI	Норвезька інфраструктура досліджень у галузі морської вітроенергетики
SMART-H	Інфраструктурний додаток для дослідження матеріалів для транспортування водню
SmartGrid	Національна лабораторія та демонстраційна платформа інтелектуальної мережі
SeaBee	Норвезька інфраструктура для досліджень, картування та моніторингу з використанням безпілотників у прибережній зоні
SIOS	Інтегрована система спостереження за Землею в Арктиці на Свальбарді
TONe	Мережа спостереження за тролями
ULLRIGG	Випробувальний центр Ульрігг
ZEB Lab	Норвезька лабораторія з будівництва з нульовим рівнем викидів
<i>Науки про життя, біотехнології та охорону здоров'я</i>	
ATC	Національний центр технологій аквакормів
Biobank Norway	Національна інфраструктура для біобанку
ELIXIR Norway	Лабораторія для зміцнення норвезького вузла ELIXIR
FoodPilotPlant	Сільськогосподарська лабораторія в кампусі міста Ås
NALMIN	Норвезька мережа передової світлової мікроскопії
NAPI	Мережа передової інфраструктури протеоміки
NBioC	Норвезький центр біообробки та ферментації
NNP	Норвезька платформа ядерного магнітного резонансу
NORBRAIN	Норвезька ініціатива з мозку: великомасштабна інфраструктура для нейробіології
NORCELLab	Норвезька лабораторія целюлози
NorCRIN	Норвезька мережа інфраструктури клінічних досліджень
NORCRYST	Норвезький консорціум макромолекулярної кристалографії
NorMIT	Норвезький центр мінімально інвазивної терапії з візуальним контролем і медичними технологіями
NORMOLIM	Норвезька інфраструктура молекулярної візуалізації
NOROPENSREEN	Норвезький вузол EU-OPENSREEN
NorSeq	Національний консорціум з секвенування та персоналізованої медицини
PCRN	Норвезька дослідницька мережа первинної медико-санітарної допомоги
PLANKTONLAB	Норвезький центр технологій планктону
RI SEAWEED	Норвезький випробувальний центр технологій вирощування та використання морських водоростей
<i>Фізичні науки та техніка</i>	
ESS	Лабораторія клітинного розщеплення у м. Лунд
The Digital Ocean Space	Цифровий океанічний простір
HUNT	Центр компетенції з нейтронних технологій
MANULAB	Норвезька лабораторія досліджень у галузі виробництва
MARINTEK	Лабораторії морських технологій
MiMaC	Норвезька лабораторія за характеристикою мінералів і матеріалів
NcNeutron	Норвезький центр нейтронних досліджень

Абревіатура	Сфера діяльності
NORFAB	Норвезький мікро- та нановиробничий комплекс
NorLHC	Лабораторія фізики при екстремальних швидкостях зіткнень
NORTEM	Норвезький центр електронної мікроскопії
OceanLab	Лабораторія океанічного простору в м. Тронхеймс-фіорд
TEMP	Система переходу до сталої ресурсоефективності у виробництві та переробці металів
<i>Соціальні та гуманітарні науки</i>	
ACCESS	База даних життєвого циклу
ADED	Археологічна цифрова документація розкопок
CESSDA-ERIC	Архіви даних Ради європейських соціальних наук
CLARINO	Загальна інфраструктура мовних ресурсів і технологій
eVIR	Електронна інфраструктура для дослідження відео
fourMs Lab	Лабораторія музики, інтелекту, руху, робототехніки
HISTREG	Історичні реєстри
LIA	Мовна інфраструктура
Microdata.no	Платформа мікроданих для норвезьких і міжнародних досліджень та аналізу
NORDi	Норвезька інфраструктура відкритих дослідних даних
PSI	Інфраструктура науки про світ
SAMLA	Національна інфраструктура для архівів культурної історії та традицій

Джерело: складено автором на основі: [9; 10; 20].

Шведська дослідницька рада створила комітет із підтримки ДІ у 2005 р. у Швеції, який у 2008 р. було переформатовано в Раду з ДІ [7]. До складу Ради входять представники закладів вищої освіти, наукових установ, приватних дослідницьких організацій. У 2023 р. Рада представила План розвитку національних і міжнародних ДІ у Швеції [8], де одним із головних завдань виступає проведення інвентаризації та моніторингу всіх наявних елементів ДІ в державі (табл. 5).

Регіональне та міжнародне співробітництво скандинавських країн у сфері дослідницької інфраструктури

Данія, Норвегія, Ісландія, Фінляндія та Швеція достатньо плідно співпрацюють на рівні регіону в різних сферах науково-технічної кооперації, зокрема в конспекті національних і міжнародних ДІ. Особливістю співробітництва країн є те, що вони взаємодіють, переважно через розподілені ДІ. Проте галузь експериментальної фізики, яка є вкрай затратною (потреба в купівлі дорогого обладнання та інструментів для проведення експериментів), вимагає діяльність саме на рівні односайтових ДІ. Механізм фінансування виглядає таким чином: у розподілених ДІ кошти надходять спершу в національні осередки, звідки переправляються в центри розподілених ДІ — зазвичай обсяги вкладень

досить незначні. На рівні односайтових ДІ, де кількість учасників зазвичай менша, ніж у розподілених, обсяги фінансових вливань значно більші (це тягне за собою довгий процес узгодження фінансування, насамперед з урядом держави [1; 2]). Країни регіону залучені у велику кількість загальноєвропейських проєктів. Кооперація в межах п'яти країн також не менш значна (табл. 6).

Країни Скандинавського регіону мають схожі підходи до організації роботи в межах ДІ, однак присутні також деякі відмінності, суть яких насамперед полягає в різних обсягах фінансування сфери в країнах. Наприклад, у Данії більша частина ДІ існує на базі університетів, які загалом знаходяться на самостійному фінансуванні, тому вливання державного бюджету невеликі. Норвегія насамперед намагається розвивати важку промисловість, що є пріоритетним напрямом державної політики, тому тут грошові вливання уряду максимальні. Також варто зазначити, що Фінляндія приділяє значну увагу електронній інфраструктурі, розвиваючи відповідну ДІ. Швеція, на противагу іншим країнам регіону, створює та розвиває галузеву ДІ практично рівномірно між усіма галузями промисловості, економіки та соціального сектору.

У 2012 р. було презентовано звіт "Посилення співробітництва в галузі дослідницьких

Національні ДІ, що фінансуються Шведською дослідницькою радою

Абревіатура	Сфера діяльності
<i>Електронна інфраструктура</i>	
Euro HPC	Європейське спільне підприємство з високопродуктивних обчислень
InfraVis	Національна дослідницька інфраструктура для візуалізації даних
NAISS	Національна академічна інфраструктура для суперкомп'ютерів у Швеції
PRACE	Партнерство для передових обчислень у Європі
SUNET	Мережа даних шведського університету
<i>Енергія, клімат і навколишнє середовище</i>	
ACTRIS	Лабораторія аерозолів, хмар і газових мікродомішків
EISCAT-3D	Європейський радар некогерентного розсіювання нового покоління
EPOS-SE	Шведський вузол у Європейській системі спостереження за тектонічними плитами
GBIF	Шведський вузол у Глобальному інформаційному фонді з біорізноманіття
ICOS	Шведська інтегрована система спостереження за вуглецем
NordSIMS och Vega	Мікроаналітичний центр у Шведському музеї природної історії
Oden	Лабораторія дослідження льодових покривів Oden
Riksriggeren	Шведська бурова установка
SBDI	Шведська інфраструктура даних про біорізноманіття
SITES	Шведська інфраструктура для науки про екосистеми
<i>Науки про життя, біотехнології та охорону здоров'я</i>	
BIS	Шведський біобанк
BioMS	Національна інфраструктура для біологічної мас-спектрометрії
EATRIS	Шведський вузол Європейської інфраструктури трансляційної медицини
CBCS	Консорціум хімічної біології
Clinical Studies Sweden	Центр клінічних досліджень
MIMS	Лабораторія молекулярної інфекційної медицини
NatMEG	Шведський національний центр магнітоенцефалографії
NBIS	Розподілена національна біоінформатична інфраструктура, що досліджує науки про життя
NGI	Національна геномна інфраструктура
NMI	Національна інфраструктура для мікроскопії в науках про життя
PPS	Лабораторія виробництва білка
RUT	Лабораторія дослідження національних реєстрів
SIMPLER	Шведська інфраструктура для медичних досліджень життєвого циклу та навколишнього середовища на основі населення
STR	Шведський реєстр близнюків
SwedNMR	Доступ до ЯМР-інструментів та експертизи в галузі біомолекулярної медицини
<i>Фізичні науки та техніка</i>	
AB-ITC	Центр іонних технологій
ALICE/ATLAS/ISOLDE	Лабораторія досліджень в CERN *
APPA/NUSTAR/PANDA	Центр із досліджень атомної, плазмової фізики, структури ядра, астрофізики та реакції, анігіляції антипротонів у м. Дармштадт
ARTEMI	Національна дослідницька інфраструктура в галузі електронної мікроскопії
CEXS	Центр рентгенівських променів у матеріалознавстві
DESIREE	Лабораторія для проведення експериментів із подвійним електростатичним іонним кільцем
ESS	Лабораторія з європейського джерела розщеплення

Абревіатура	Сфера діяльності
IceCube	Нейтринна обсерваторія
ISIS	Центр розщеплення нейтронів
MAX IV	Шведський національний синхротронний світловий центр
MOSAIC	Інструменти для надвеликого телескопа ELT (ESO)
Myfab	Шведські академічні лабораторії нанотехнологій із чистими приміщеннями
OSO	Космічна обсерваторія Онсала
SMA – Petra III	Шведський матеріалознавчий канал
SKA	Центр дослідження географії
SST and EST	Шведський сонячний телескоп
SuperADAM	Удосконалений рефлектометр для аналізу матеріалів
<i>Соціальні та гуманітарні науки</i>	
HUMINFRA	Інтернет-портал інформації, який узагальнює та посилається на цифрові ресурси
MONA	Онлайн-доступ до мікроданих
NEAR	Національна електронна інфраструктура для досліджень старіння
Nationella språkbanken and Swe-CLARIN	Національний банк мов
REWARD	Центр досліджень у сфері відносин, робот та здоров'я
SND	Шведська національна служба даних
SwedPop	Шведські бази даних населення для досліджень
SveDigArk	Шведська національна інфраструктура цифрової археології
UGU	Центр прогнозування

Джерело: складено автором на основі: [7; 8; 20].

Примітки: * — Європейська організація з ядерних досліджень (фр. *Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire, CERN*), розташована на кордоні між Францією та Швейцарією.

Таблиця 6

Участь скандинавських країн у деяких спільних проектах розподілених ДІ на регіональному рівні

Абревіатура	Напрямок діяльності	Країни – члени в регіоні
<i>Електронна інфраструктура</i>		
NeIC	Співробітництво в галузі електронної інфраструктури в країнах Північної Європи	Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція
PRACE *	Партнерство для передових обчислень у Європі	Фінляндія, Норвегія, Швеція
EURO-HPC JU *	Європейське спільне підприємство з високопродуктивних обчислень	Фінляндія, Норвегія, Швеція
<i>Енергія, клімат і навколишнє середовище</i>		
ACTRIS	Інфраструктура досліджень аерозолів, хмар і газових домішок	Фінляндія **, Данія, Норвегія, Швеція
AnaEE	Аналіз та експерименти на екосистемах	Данія, Фінляндія
ECCSEL *	Інфраструктура Європейської лабораторії з уловлювання та зберігання діоксиду вуглецю	Норвегія
EISCAT (EISCAT-3D)	Некогерентний розсіюючий радар	Фінляндія, Норвегія, Швеція **
EMBRC *	Європейський центр морських біологічних ресурсів	Фінляндія, Норвегія, Швеція
EMSO *	Європейська багатопрофільна обсерваторія морського дна та водної товщі	Норвегія
EPOS *	Європейська система спостереження за тектонічними плитами	Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція

Абревіатура	Напрямок діяльності	Країни – члени в регіоні
Euro-AGRO ***	Центр оперативної океанографії	Данія, Фінляндія, Норвегія
GBIF ***	Глобальний інформаційний фонд із біорізноманіття	Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція
ICOS	Інтегрована система спостереження за вуглецем	Данія, Фінляндія**, Норвегія, Швеція
ICDP ***	Міжнародна програма континентального наукового буріння	Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція
IODP ***	Міжнародна програма дослідження океану	Данія, Фінляндія, Норвегія, Швеція
ITER ***	Міжнародний термоядерний експериментальний реактор	Данія, Фінляндія, Норвегія, Швеція
JET **	Лабораторія з експериментів із фізики магнітно-утримуваної плазми	Данія, Фінляндія, Швеція
JHR **	Реактор для випробування матеріалів імені Жуля Горовиця	Фінляндія, Швеція
SIOS ***	Інтегрована система спостереження за арктичною Землею на Шпіцбергені	Фінляндія, Норвегія, Швеція
SIOS ***	Інтегрована система спостереження за арктичною Землею на Шпіцбергені	Фінляндія, Норвегія, Швеція
<i>Науки про життя, біотехнології та охорону здоров'я</i>		
BVMRI-ERIC	Інфраструктура досліджень біобанкінгу та біомолекулярних ресурсів	Фінляндія, Норвегія, Швеція
EATRIS *	Європейська інфраструктура трансляційної медицини	Фінляндія, Норвегія, Швеція
ECRIN *	Європейська мережа інфраструктури клінічних досліджень	Норвегія
ELIXIR *	Європейська інфраструктура наук про життя для біологічної інформації	Данія, Фінляндія, Норвегія, Швеція
EMBL *	Європейська лабораторія молекулярної біології	Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція
EuroBioImaging	Дослідницька інфраструктура для біологічної та біомедицинської візуалізації	Данія, Фінляндія, Норвегія, Швеція
EUOpenScreen	Дослідницька інфраструктура відкритих платформ скринінгу для хімічної біології	Данія, Фінляндія, Норвегія, Швеція
Infrafrontier *	Європейська дослідницька інфраструктура для моделювання захворювань людини	Данія, Фінляндія, Швеція
Instruct	Центр відкритого доступу до передових послуг та методів структурної біології	Данія, Фінляндія, Швеція
<i>Фізичні науки та техніка</i>		
CERN/LHC *	Європейська організація ядерних досліджень	Данія, Фінляндія, Норвегія, Швеція
ESA *	Європейське космічне агентство	Данія, Фінляндія, Норвегія, Швеція
ESO *	Європейська південна обсерваторія	Данія, Фінляндія, Швеція
ESRF *	Європейська установка синхротронного випромінювання	Данія, Фінляндія, Норвегія, Швеція
ESS *	Європейське джерело розщеплення	Данія **, Норвегія, Швеція **
EST *	Європейський сонячний телескоп	Швеція
FAIR *	Установка для досліджень антипротонів та іонів	Фінляндія, Швеція
IceCube *	Нейтринна обсерваторія	Данія, Швеція
ILL	Інститут Лауе-Ланжевена	Данія, Швеція
ISIS *	Центр вивчення джерел нейтронів і мюонів	Швеція
ITER ***	Міжнародний термоядерний експериментальний реактор	Данія, Фінляндія, Норвегія, Швеція
JIVE	Центр із вивчення інтерферометрії з наддовгою базою (VLBI) та інших радіоастрономічних методів	Швеція

Абревіатура	Напря́м діяльності	Країни – члени в регіоні
MAX IV	Центр вивчення джерел рентгенівського випромінювання	Данія, Фінляндія, Швеція
NOT	Північний оптичний телескоп	Данія, Фінляндія Норвегія
Petra III *	Центр вивчення джерел рентгенівського випромінювання	Швеція
SKAO *	Обсерваторія Square Kilometre Array	Швеція
XFEL *	Європейський рентгенівський лазер на вільних електронах	Данія, Фінляндія, Швеція
<i>Соціальні та гуманітарні науки</i>		
CESSDA *	Консорціум європейських архівів даних із соціальних наук	Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія **, Швеція
CLARIN	Загальні мовні ресурси та технологічна інфраструктура	Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція
DARIAH	Мережа для покращення та підтримки цифрових досліджень та навчання в галузі мистецтв і гуманітарних наук	Данія
ESS *	Європейське соціальне дослідження	Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція
EUI *	Міжурядовий інститут Європейського університету	Данія, Фінляндія, Норвегія, Швеція
SHARE *	Обстеження здоров'я, старіння та виходу на пенсію в Європі	Данія, Фінляндія, Швеція

Джерело: складено автором на основі: [4–6; 20; 21].

Примітки: * — рівень участі — також загальноєвропейський (країни Європи та Європейський Союз); ** — тут і далі — країна зі штаб-квартирою організації; *** — рівень участі — також міжнародний.

інфраструктур Північних країн” [19], що було підготовлено Мережею дослідницьких інфраструктур Північних країн (англ. *Nordic Research Infrastructures Network, NRIN*). У ньому містилися вісім рекомендацій щодо співпраці країн Скандинавського регіону на базі ДІ. Станом на початок 2025 р. дані рекомендації і досі залишаються актуальними: Данія, Норвегія, Ісландія, Фінляндія та Швеція чітко слідують настановами зі звіту, а результатом цього є значне покращення взаємодії наукових осередків держав на рівні різногалузевих ДІ.

Наведемо нижче рекомендації NRIN.

- Національна участь у спільних проєктах у сфері ДІ має бути пріоритетом на загально-регіональному рівні.
- Країни мають визначити та усунути правові бар'єри для транскордонного обміну корисними даними, інформацією та ресурсами в межах таких проєктів.
- Збільшити обмін інформацією між країнами регіону з метою посилення координації та адміністративної участі в міжнародних зустрічах у рамках ДІ.
- Міжнародне членство в організаціях ДІ має знаходитися на одному рівні з регіональною участю.

- Спільні партнерства країн регіону в ДІ мають розглядатися як перспектива для ширшого розвитку європейської та світової науково-технічної кооперації.
- NRIN має продовжувати фінансувати спільне використання національних ДІ в країнах регіону.
- Країни мають продовжувати посилювати координацію діяльності, що пов'язану з визначенням пріоритетів і ролей країн у рамках проєктів у сфері ДІ.
- Наразі найбільший акцент у сфері створення нових ДІ варто зосереджувати на таких галузях, як екологія, енергетика, захист навколишнього середовища, інформаційна безпека.

ВИСНОВКИ

Досліджуючи питання становлення та розвитку дослідницьких інфраструктур у країнах Скандинавського регіону можна дійти висновку, що цей аспект науково-технічного розвитку є достатньо ефективним і результативним. Завдяки широкому застосуванню цього інструментарію Норвегія, Данія, Ісландія, Фінляндія та Швеція досить успішно розвивають дво- та багатосторонні зв'язки як на рівні національних

і регіональних контактів, так і в межах міжнародного співробітництва, залучаючи партнерів з інших країн Європи та світу.

Досвід цього напряму взаємодії скандинавських держав може бути корисним для вітчизняної наукової сфери. Україна наразі прагне розвивати транскордонне партнерство з сусідніми країнами, формуючи різні ДІ в рамках міжнародних програм і проектів. Завдяки чіткому підходу та зваженій політиці всіх зацікавлених гравців цієї сфери у держав є можливість створити дієві та ефективні сучасні дослідницькі структури зразка XXI століття.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

З огляду на вищезазначене, можна сформулювати загальні практичні рекомендації для України, яка прагне розвивати свій науково-технічний потенціал, зокрема через транскордонні контакти та білатеральне співробітництво.

Так, необхідно чітко визначити сильні сторони, цілі та пріоритети регіонального співробітництва в рамках ДІ. Це можуть бути питання безпеки (військової та інформаційної), захист населення, збереження біорізноманіття. Також важливим є збереження контактів із міжнародними організаціями та ініціативами, які безпосередньо займаються питаннями розвитку ДІ в Україні, наприклад, з Організацією економічного співробітництва та розвитку в Європі.

Першочерговим є залучення міжнародних інвестицій під проекти в контексті розбудови різногалузевих ДІ. Тут важливо наголошувати на стратегічному значенні даних рішень у контексті захисту національних інтересів. Окрім того, співпраця країн регіону має базуватися на рівних засадах і за умов, коли одна сторона компенсує недолік певних складових в іншій стороні заради досягнення спільної мети.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Parmiggiani E., Grisot M.* Data Infrastructures in the Public Sector: A Critical Research Agenda Rooted in Scandinavian Research [Electronic resource] / E. Parmiggiani, M. Grisot // 10th Scandinavian Conference on Information Systems (SCIS). — 2019. — No. 8. — 16 p. — Access mode: https://www.researchgate.net/publication/335540976_Data_infrastructures_in_the_public_sector_A_critical_research_agenda_rooted_in_Scandinavian_research.
2. *Vangsnes Ø., Johannessen J.* The Nordic Research Infrastructure for Syntactic Variation: Possibilities, Limitations and Achievements [Electronic resource] / Ø. Vangsnes, J. Johannessen // *Glossa A Journal of General Linguistics*. — 2019. — No. 4 (1). — 23 p. — Access mode: https://www.researchgate.net/publication/330969246_The_Nordic_research_infrastructure_for_syntactic_variation_Possibilities_limitations_and_achievements.
3. *Lundgren A., Löfving L., Westin L.* Cross-Border Transport Infrastructure Planning in the Nordic Region [Electronic resource] / A. Lundgren, L. Löfving, L. Westin // *Nordinfra Project*. — 2023. — No. 1. — 67 p. — Access mode: <https://pub.nordregio.org/r-2023-3-cross-border-transport-infrastructure-planning/cross-border-transport-infrastructure-planning.pdf>.
4. *Mechitov A., Moshkovich H.* Nordic Model: What Makes Scandinavia So Special [Electronic resource] / A. Mechitov, H. Moshkovich // *Journal of Academy of Business and Economics*. — 2021. — No. 21 (1). — P. 27–40. — Access mode: https://www.researchgate.net/publication/350757110_NORDIC_MODEL_WHAT_MAKES_SCANDINAVIA_SO_SPECIAL.
5. *Jelsbak T., Körber L.-A.* Introduction: New Geographies of Scandinavian Studies. Moving Maps, Reciprocal Images, Emerging Communities [Electronic resource] / T. Jelsbak, L.-A. Körber // *Folia Scandinavica Posnaniensia*. — 2023. — No. 34. — P. 5–15. — Access mode: https://www.researchgate.net/publication/378172516_Introduction_New_Geographies_of_Scandinavian_Studies_Moving_maps_reciprocal_images_emerging_communities.
6. *Rao S.* Advancing Research and Policy in Climate and Health in the Nordic Countries: Key Challenges and Opportunities for Future Action / S. Rao // *Scandinavian Journal of Public Health*. — 2025. — No. 1. — 4 p. DOI: <https://doi/10.1177/14034948241296193>.
7. *The Swedish Research Council's Guide to Research Infrastructure 2023* [Electronic resource]. — 2023. — Access mode: <https://www.vr.se/english/analysis/reports/our-reports/2024-01-09-the-swedish-research-council%C2%B4s-guide-to-research-infrastructure-2023.html>.
8. *Needs Inventory of Research Infrastructure of National Interest 2021/2022* [Electronic resource]. — 2022. — Access mode: <https://www.vr.se/english/applying-for-funding/decisions/2022-06-13-needs-inventory-of-research-infrastructure-of-national-interest-2021-2022.html>.
9. *About the Infrastruktur Initiative* [Electronic resource]. — 2025. — Access mode: <https://www.forskningsradet.no/en/financing/what/infrastructure/about/>.
10. *National Financing Initiative for Research Infrastructure* [Electronic resource]. — 2023. — Access mode: <https://www.forskningsradet.no/en/financing/what/infrastructure/>.
11. *Danish Roadmap for Research Infrastructures 2020* [Electronic resource]. — 2020. — Access mode: <https://ufm.dk/en/research-and-innovation/cooperation-between-research-and-innovation/research-infrastructure/danish-roadmap-for-research-infrastructures-2020>.
12. *National Committee for Research Infrastructure* [Electronic resource]. — 2013. — Access mode: <https://ufm.dk/en/research-and-innovation/councils-and-commissions/national-committee-for-research-infrastructure>.
13. *Icelandic Roadmap for Research Infrastructures 2021* [Electronic resource]. — 2021. — Access mode: https://www.rannis.is/media/innvidasjodur/Roadmap-to-Icelandic-infrastructure_August_2021.pdf.
14. *Infrastructure Fund* [Electronic resource]. — 2025. — Access mode: <https://en.rannis.is/funding/research/infrastructure-fund/nr/567>.
15. *Strategy for National Research Infrastructures in Finland 2020–2030* [Electronic resource]. — 2019. — Access mode: <https://www.aka.fi/>

- globalassets/1-tutkimusrahoitus/4-ohjelmat-ja-muut-rahoitusmuodot/4-tutkimusinfrastruktuurit/aka_tik_strategia_2019_en_digi_a.pdf.
16. Finnish Research Infrastructure Committee [Electronic resource]. — 2025. — Access mode: <https://www.aka.fi/en/about-us/decision-making-bodies/firi-committee/>.
 17. Research Infrastructures [Electronic resource]. — 2025. — Access mode: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/research-infrastructures_en.
 18. Optimising the Operation and Use of National Research Infrastructures [Electronic resource]. — 2020. — Access mode: https://www.oecd.org/en/publications/optimising-the-operation-and-use-of-national-research-infrastructures_7cc876f7-en.html.
 19. Rethinking Nordic Added Value in Research [Electronic resource]. — 2014. — Access mode: <https://www.norden.org/en/publication/rethinking-nordic-added-value-research>.
 20. National Roadmaps [Electronic resource]. — 2025. — Access mode: <https://www.esfri.eu/national-roadmaps>.
 21. Nordic Research Infrastructure Cooperation [Electronic resource]. — 2025. — Access mode: <https://www.nordforsk.org/nordic-research-infrastructure-cooperation>.
- REFERENCES**
1. Parmiggiani, E., & Grisot, M. (2019). Data Infrastructures in the Public Sector: A Critical Research Agenda Rooted in Scandinavian Research. *10th Scandinavian Conference on Information Systems (SCIS)*. 8, 16 p. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/335540976_Data_infrastructures_in_the_public_sector_A_critical_research_agenda_rooted_in_Scandinavian_research.
 2. Vangsnes, Ø., & Johannessen, J. (2019). The Nordic Research Infrastructure for Syntactic Variation: Possibilities, Limitations and Achievements. *Glossa A Journal of General Linguistics*. 4 (1), 23 p. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/330969246_The_Nordic_research_infrastructure_for_syntactic_variation_Possibilities_limitations_and_achievements.
 3. Lundgren, A., Löfving, L., & Westin, L. (2023). Cross-Border Transport Infrastructure Planning in the Nordic Region. *Nordinfra Project*. 1, 67 p. Retrieved from: <https://pub.nordregio.org/r-2023-3-cross-border-transport-infrastructure-planning/cross-border-transport-infrastructure-planning.pdf>.
 4. Mechtov, A., & Moshkovich, H. (2021). Nordic Model: What Makes Scandinavia So Special. *Journal of Academy of Business and Economics*. 21 (1), 27–40. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/350757110_NORDIC_MODEL_WHAT_MAKES_SCANDINAVIA_SO_SPECIAL.
 5. Jelsbak, T., & Körber, L.-A. (2023). Introduction: New Geographies of Scandinavian Studies. Moving Maps, Reciprocal Images, Emerging Communities. *Folia Scandinavica Posnaniensia*. 34, 5–15. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/378172516_Introduction_New_Geographies_of_Scandinavian_Studies_Moving_maps_reciprocal_images_emerging_communities.
 6. Rao, S. (2025). Advancing Research and Policy in Climate and Health in the Nordic Countries: Key Challenges and Opportunities for Future Action. *Scandinavian Journal of Public Health*. 1, 4. DOI: <https://doi/10.1177/14034948241296193>.
 7. (2023). The Swedish Research Council's Guide to Research Infrastructure 2023. Retrieved from: <https://www.vr.se/english/analysis/reports/our-reports/2024-01-09-the-swedish-research-council%C2%B4s-guide-to-research-infrastructure-2023.html>.
 8. (2022). Needs Inventory of Research Infrastructure of National Interest 2021/2022. Retrieved from: <https://www.vr.se/english/applying-for-funding/decisions/2022-06-13-needs-inventory-of-research-infrastructure-of-national-interest-2021-2022.html>.
 9. (2025). About the Infrastruktur Initiative. Retrieved from: <https://www.forskningsradet.no/en/financing/what/infrastructure/about/>.
 10. (2023). National Financing Initiative for Research Infrastructure. Retrieved from: <https://www.forskningsradet.no/en/financing/what/infrastructure/>.
 11. (2020). Danish Roadmap for Research Infrastructures 2020. Retrieved from: <https://ufm.dk/en/research-and-innovation/cooperation-between-research-and-innovation/research-infrastructure/danish-roadmap-for-research-infrastructures-2020>.
 12. (2013). National Committee for Research Infrastructure. Retrieved from: <https://ufm.dk/en/research-and-innovation/councils-and-commissions/national-committee-for-research-infrastructure>.
 13. (2021). Icelandic Roadmap for Research Infrastructures 2021. Retrieved from: https://www.rannis.is/media/innvidasjodur/Roadmap-to-Icelandic-infrastructure_August_2021.pdf.
 14. (2025). Infrastructure Fund. Retrieved from: <https://en.rannis.is/funding/research/infrastructure-fund/nr/567>.
 15. (2019). Strategy for National Research Infrastructures in Finland 2020-2030. Retrieved from: https://www.aka.fi/globalassets/1-tutkimusrahoitus/4-ohjelmat-ja-muut-rahoitusmuodot/4-tutkimusinfrastruktuurit/aka_tik_strategia_2019_en_digi_a.pdf.
 16. (2025). Finnish Research Infrastructure Committee. Retrieved from: <https://www.aka.fi/en/about-us/decision-making-bodies/firi-committee/>.
 17. (2025). Research Infrastructures. Retrieved from: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/research-infrastructures_en.
 18. (2020). Optimising the Operation and Use of National Research Infrastructures. Retrieved from: https://www.oecd.org/en/publications/optimising-the-operation-and-use-of-national-research-infrastructures_7cc876f7-en.html.
 19. (2014). Rethinking Nordic Added Value in Research. Retrieved from: <https://www.norden.org/en/publication/rethinking-nordic-added-value-research>.
 20. (2025). National Roadmaps. Retrieved from: <https://www.esfri.eu/national-roadmaps>.
 21. (2025). Nordic Research Infrastructure Cooperation. Retrieved from: <https://www.nordforsk.org/nordic-research-infrastructure-cooperation>.

I. S. BALANCHUK, Head of the Department

A BRIEF OVERVIEW OF THE FUNCTIONING OF RESEARCH INFRASTRUCTURE IN THE SCANDINAVIAN COUNTRIES: RECOMMENDATIONS FOR UKRAINE

Abstract. *Research infrastructures account for a large part of research investments, they are transforming, becoming more diverse, playing a key role in supporting and developing research in all scientific fields. They are also important in supporting research aimed at solving complex socio-technical problems, political, environmental and other types of issues. Optimizing their organization, sustainability and impact has become a priority for research and scientific research, the main goal of which is to determine the key advantages, tools and management of all elements of research infrastructures.*

The countries of the Scandinavian region, including Norway, Sweden, Iceland, Denmark and Finland, traditionally act as one of the most united and cohesive territorial units in the world at the beginning of the 21st Century. Their cooperation in various vectors and areas of interaction has demonstrated high dynamics and effectiveness for many years, each time confirming the importance of working together to achieve these goals.

Scientific and innovative cooperation in the region, the foundations of which are formed, in particular, on the creation, use and management of common innovative tools, systems and mechanisms, is consolidated through the development and implementation of common objects – research infrastructures. Numerous multidisciplinary organizations – regional associations and branches of international initiatives in the Scandinavian countries – testify to the right path chosen by the leadership of these states in the field of innovation, science and technology.

Experience and practical developments, primarily in the context of regulatory consolidation in the research infrastructure sector, can be useful to Ukraine, which seeks to expand its scientific cooperation through cross-border projects and consolidate its own influence and leadership role in the region.

Keywords: *cross-border cooperation, bilateral scientific and technical projects, investments, geopolitics, innovation.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Баланчук Ірина Сергіївна — заввідділу, Державна наукова установа “Український інститут науково-технічної експертизи та інформації”, вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03150; +38 (044) 521-09-81; slavira218@gmail.com; ORCID: 0000-0002-5179-7350

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Balanchuk I. S. — Head of the Department, State scientific institution “Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information”, 180, Antonovycha Str., Kyiv, Ukraine, 03150; +38 (044) 521-09-81; slavira218@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5179-7350

